

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 20 stycznia 2016 r.

Pozycja 51

POSTANOWIENIE z dnia 12 stycznia 2016 r. Sygn. akt Ts 334/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz – przewodnicząca i sprawozdawca
Andrzej Wróbel
Marek Zubik,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

- 1) art. 118 § 5 i 6 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 394 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 i w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 12 października 2015 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący) wystąpił o zbadanie zgodności art. 118 § 5 i 6 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji oraz art. 394 § 1 k.p.c. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 i art. 176 ust. 1 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną sformułowano w związku z następującą sprawą. 8 maja 2013 r. skarżący wniósł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia i złożenia skargi konstytucyjnej w związku z wydanym wobec niego postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z kwietnia 2013 r. Postanowieniem z czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w T. (dalej: Sąd Rejonowy w T.) oddalił wniosek skarżącego. Jednak wskutek zażalenia rozstrzygnięcie to zmienił Sąd Okręgowy w K. (dalej: Sąd Okręgowy w K.) postanowieniem z października 2013 r. i ustanowił dla skarżącego pełnomocnika z urzędu – radcę prawnego, którego wskazała właściwa okręgowa izba radców prawnych. Pełnomocnik ten nie znalazł podstaw do sporządzenia skargi konstytucyjnej, przedłożył więc sądowi stosowną opinię. W piśmie z 4 maja 2014 r. skarżący wystąpił do Sądu Rejonowego w T. o zmianę wyznaczonego pełnomocnika, argumentując, że przygotowana przez niego opinia jest nierzetelna. Postanowieniem z maja 2014 r. Sąd Rejonowy w T. oddalił wniosek skarżącego. Na to

orzeczenie skarżący złożył zażalenie, które Sąd Rejonowy w T. odrzucił postanowieniem z lipca 2014 r. Również na to postanowienie skarżący wniósł zażalenie, które Sąd Okręgowy w K. oddalił postanowieniem z lutego 2015 r.

Zdaniem skarżącego: „Niezgoda (...) art. 118 § 5 k.p.c. z zasadą demokratycznego państwa prawa oraz z prawem do sądu (...) polega na tym, iż przyznanie pomocy prawnej z urzędu w postaci ustanowienia pełnomocnika procesowego powinno nastąpić w drodze decyzji organu wymiaru sprawiedliwości, a nie poprzez techniczną czynność podmiotu pozostającego poza strukturą organu władzy sądowniczej. (...) Normy prawa uprawniające pełnomocnika z urzędu do złożenia opinii w przedmiocie braku dopuszczalności skargi są sprzeczne z art. 45 ust. 1 Konstytucji”. Twierdzi on przy tym, że zgodnie z art. 2 Konstytucji i wynikającą z niego zasadą demokratycznego państwa prawnego, a także z art. 45 ust. 1 Konstytucji i statuowanym w nim prawem do sądu „kwestie związane z ostatecznym kształtem pomocy prawnej oraz samym faktem zakończenia procedury przyznania prawa do pomocy prawnej z urzędu” powinny być rozstrzygane przez sąd. Skarżący podnosi też, że w świetle art. 118 § 6 k.p.c. „strona w ogóle nie bierze udziału w postępowaniu w przedmiocie oceny opinii i nie ma [na] takie ustalenia żadnego wpływu. (...) Stosowanie (...) art. 118 § 6 k.p.c. sprawia, że dochodzi do naruszenia (...) prawa do sądu, jak też (...) zasady demokratycznego państwa prawa, albowiem brak jest precyzji w określeniu procedury ukierunkowanej na ocenę faktu (opinii w przedmiocie braku podstaw)”. Z kolei w jego ocenie „niezgoda art. 394 § 1 k.p.c. z prawem do rozpoznania sprawy w dwóch instancjach przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd, które to zasady są wywodzone z art. 176 ust. 1 (...) w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, polega na tym, iż Sąd Rejonowy w T. postanowieniem z lipca 2014 roku odrzucił zażalenie skarżącego na postanowienie tegoż sądu z maja 2014 roku oddalające wniosek o zmianę pełnomocnika z urzędu. Tym samym orzeczenie w przedmiocie wniosku o zmianę pełnomocnika, jako orzeczenie kończące pewną procedurę, zostało pozbawione kontroli instancyjnej”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej jest przepis ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Na etapie wstępnej kontroli Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga spełnia wymagania określone w art. 64-66 ustawy z 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064; dalej: ustawa o TK) i czy nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 77 ust. 3 ustawy o TK.

Skarżący kwestionuje zgodność art. 118 § 5 i 6 zdanie pierwsze k.p.c. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji, a także art. 394 § 1 k.p.c. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 176 ust. 1 i w zw. z art. 2 Konstytucji. Jako ostateczne orzeczenie, wydane na podstawie zaskarżonych przepisów, wskazuje postanowienie Sądu Rejonowego w T. z maja 2014 r. Twierdzi też, że wyczerpanie przysługującej mu drogi prawnej nastąpiło wskutek wniesienia przez niego zażalenia, które zostało oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z lutego 2015 r., doręczonym mu 3 kwietnia 2015 r.

Trybunał zwraca uwagę na to, że zgodnie z art. 65 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK w skardze należy określić przedmiot kontroli – przepis ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do których skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją. Oczywiście konsekwencją tego wymagania jest nałożony na skarżącego w art. 65 ust. 2 pkt 1 ustawy

o TK obowiązek dołączenia do skargi wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia wydanego na podstawie zaskarżonego przepisu.

Trybunał zauważa, że skarżący prawidłowo identyfikuje orzeczenie wydane na podstawie zaskarżonych przepisów art. 118 § 5 i 6 zdanie pierwsze k.p.c., wskazując na postanowienie Sądu Rejonowego w T. z maja 2014 r. Judykat ten – niezaskarżalny, co potwierdziły postanowienia Sądu Rejonowego w T. z lipca 2014 r. i Sądu Okręgowego w K. z lutego 2015 r. – ostatecznie ukształtował sytuację prawną skarżącego. Więcej, to właśnie z uzyskaniem tego orzeczenia, tj. postanowienia z maja 2014 r., skarżący powinien był wiązać początek biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Postanowienie to wyczerpało bowiem drogę prawną przysługującą mu w sprawie zmiany pełnomocnika z urzędu, o czym rzetelnie został poinformowany w jego uzasadnieniu. Dalsze orzeczenia wydane wskutek złożonych przez skarżącego zażaleń dotyczyły już nie art. 118 § 5 i 6 k.p.c. w zakwestionowanym zakresie, lecz art. 394 § 1 k.p.c. i złożenia dopuszczalności zażalenia na postanowienie oddalające wniosek skarżącego o zmianę pełnomocnika z urzędu.

Dodać trzeba, że skarżący świadomie w celu bezpodstawnego wydłużenia terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej pomija okoliczność, iż postanowienie z lutego 2015 r. zostało wydane nie w wyniku rozpatrzenia zażalenia na postanowienie z maja 2014 r. (takie zażalenie skarżącemu nie przysługiwało), lecz na skutek rozpoznania zażalenia od postanowienia Sądu Rejonowego w T. z lipca 2014 r. o odrzuceniu zażalenia (na takie postanowienie ustawodawca wprost przewidział zażalenie w art. 394 § 1 pkt 11 k.p.c.).

Mając powyższe na względzie, Trybunał podkreśla, że trzymiesięczny termin do wniesienia skargi, o którym mowa w art. 64 ustawy o TK, rozpoczął bieg w dniu doręczenia skarżącemu prawomocnego postanowienia z maja 2014 r., tj. 13 czerwca 2014 r., upłynął więc 13 września 2014 r. Tym samym skarga w części, w której dotyczy art. 118 § 5 i 6 zdanie pierwsze k.p.c., jest złożona po terminie, co wyklucza nadanie jej dalszego biegu w tym zakresie (art. 77 ust. 3 pkt 4 ustawy o TK).

Odnosząc się do zarzutu niezgodności art. 394 § 1 k.p.c. z Konstytucją, Trybunał zaznacza, że postanowienie z maja 2014 r. o oddaleniu wniosku skarżącego o zmianę pełnomocnika z urzędu nie zostało wydane na podstawie tego przepisu. Tym samym stwierdza, że skarżący błędnie wskazuje na to orzeczenie jako mające odpowiadać wymaganiu określonymu w art. 65 ust. 2 pkt 1 ustawy o TK w odniesieniu do art. 394 § 1 k.p.c. Jednak prawidłowo tym razem łączy on wyczerpanie drogi prawnej z uzyskaniem postanowienia z lutego 2015 r. To bowiem w tym orzeczeniu Sąd Okręgowy w K. ostatecznie rozstrzygnął o braku możliwości złożenia zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego w T. z maja 2014 r. Trzeba jednak pamiętać o tym, że ustawodawca nie tyle nie przewidział możliwości wniesienia środka zaskarżenia od rozstrzygnięcia dotyczącego zmiany pełnomocnika z urzędu, ile w ogóle nie uregulował procedury takiej zmiany inicjowanej wnioskiem reprezentowanej strony. Po sporządzeniu opinii o braku podstaw do złożenia np. skargi kasacyjnej zmiana pełnomocnika z urzędu jest możliwa tylko w sytuacji określonej w art. 118 § 6 zdanie pierwsze k.p.c. Trybunał nie mógł zatem uwzględnić zarzutu skarżącego, skoro zażądał on rozpoznania w dwóch instancjach wniosku o zmianę pełnomocnika z urzędu, wniosku, który jest – co trzeba podkreślić – niedopuszczalny.

Wobec powyższego Trybunał uznaje, że skarga w części, w której dotyczy art. 394 § 1 k.p.c., jest oczywiście bezzasadna, dlatego należało odmówić nadania jej dalszego biegu (art. 77 ust. 3 pkt 3 ustawy o TK).

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.